

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

Kelet, Nyugat? A finn nemzeti azonosulás a történelmi narratívák tükrében

MARKOVICS MÁRTON¹

„Nem hiszek a történelemben százsázalékos szükség-szerűségekben, hanem hiszek bizonyos nagy vonalakon belül több-kevesebb lehetőségben, melyet lehet elpuskázni és lehet szerencsés vágányokra irányítani.”

Bibó István, idézi: Szűcs (1981)

ABSZTRAKT

A tanulmány Szűcs Jenő történész és Antonsich kutató területi archetípusainak mentén mutatja be a finn nemzeti és állami identitás kialakításának főbb mérföldköveit, a finn nemzetállam kiépítésének folyamatát. A szakirodalmak elemzése során Finnország négy fő identitás narratívájának ismertetése történik meg. Ezek a narratívák időben nem egymást követik, hanem történelmi koronként, valamint történelmi fordulópontok alkalmával újra és újra megerősödnek majd eltűnnek, Ezek közül a narratívák közül: a „Finnország mindig is a nyugati világ része volt”, „Se nem Kelet, se nem Nyugat”, „Finnország, mint Kompország Kelet és Nyugat között”, „Finnország, mint északi ország” kiemelkedik a Szűcs által leírt keleti típusú és nyugati típusú európai történelmi fejlődés hatása Finnország történelmi önidentifikációjára, amely mind keleti, bizánci (Orosz Birodalom), mind nyugati (Svéd Birodalom) elemeket és szimbólumokat is magában hordoz. A különböző megközelítések során az állam által közvetített identítására olyan konstrukcióként tekintünk, amely a mindenkor uralkodó elitek hatására, de a nemzeti identitás kialakításának és megerősítésének érdekében történt meg. Felhasználva azokat a népi motívumokat, valamint társas identításokat, amik a finn döntően agrár jellegű népesség számára erősítették a nemzethez való tartozás érzését. Hiszen az állampolgárok által megnyilatkozó nemzeti identitás és az állam által közvetített identitás narratíva egymáson belül, egymásra kölcsönösen hatva is elősegítheti az azonosság és azonosulás érzésének erősödését. Finn esetben a legjelentősebb, a nemzeti identitás kialakulására hatást gyakorló események közé tartozik a 19. század végén elkezdődött oroszosítási hullám, valamint a Hidegháború időszakában kialakult finn semlegességi politika. Előbbi közvetlenül vezetett el a finn nemzetállam létrejöttéhez, míg az utóbbi egyfajta kényszerű visszatérést jelentett a keleti identitáshoz, megerősítve a magyar viszonylatban is sokat hangoztatott kompországi/közvetítői identitás narratíváját Kelet és Nyugat között. Napjainkban már egyértelműen Finnország Nyugattal való azonosulása a hangsúlyos, azonban a nemzeti, populista kormányzó pártok, köztük elsősorban a Finnek Pártja olyan narratívákat

¹ PhD-hallgató, Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program, A Gróf Tisza István Debreceni Egyetemért Alapítványának kiválósági PhD ösztöndíjas hallgatója; markovics.marton@arts.unideb.hu; <https://orcid.org/0000-0001-6235-1939>, mtmt: 10088678

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

hangoztatnak, amelyek ismét előtérbe helyezik a „Se nem Nyugat se nem Kelet” megközelítést. Ezen túlmenően pedig Finnország és különállását is hangsúlyozzák, ami megnyilvánul többek között az Európai Uniótól való elszakadásra való törekvések hangsúlyozásában

KULCSSZAVAK: állami identitás, nemzeti identitás, identitáspolitikai, identitás narratíva, Finnország

ABSTRACT

East or West? Finnish national identification in the light of historical narratives

The study presents the main milestones in the formation of Finnish national and state identity, the process of building the Finnish nation state, based on the regional archetypes of historian Jenő Szűcs and researcher Antonsich. The analysis of the literature presents four main identity narratives of Finland. These narratives do not follow each other chronologically, but are time-to-time reinforced at different historical periods and turning points. These narratives include: „Finland has always been part of the Western world,” „Neither East nor West,” „Finland as a bridge between East and West,” „Finland as a northern country.” During the study the influence of Eastern and Western European historical developments on Finland’s historical self-identification, described by Szűcs, is highlighted, which includes both Eastern, Byzantine (Russian Empire) and Western (Swedish Empire) elements and symbols. In various approaches, we view identity conveyed by the state as a construct that was created under the influence of the ruling elites of the time, but for the purpose of forming and strengthening national identity. These elites mainly used folk motifs and social identities that have strengthened the sense of belonging to the nation among the predominantly agrarian population of Finland. After all, the national identity expressed by citizens and the identity narrative conveyed by the state can influencing each other resulting in a stronger sense of identity and identification. In the case of Finland, the most significant events influencing the formation of national identity include the wave of Russification that began at the end of the 19th century and the policy of Finnish neutrality that developed during the Cold War. The former led directly to the creation of the Finnish nation state, while the latter represented a kind of forced return to Eastern identity, reinforcing the narrative of Finland as a bridge between East and West, which is also often emphasized in the case of Hungary. Today, Finland’s identification with the West is clearly pronounced, but nationalist, populist ruling parties, primarily the Finns Party, are promoting narratives that once again bring the „neither West nor East” approach to the fore. In addition, the national populists emphasize Finland’s marginality and separateness, which is manifested in the emphasis on efforts to break away from the European Union.

KEYWORDS: state identity, national identity, identity politics, identity narratives, Finland

Bevezetés

Napjaink konfliktusoktól terhelt világában ismét kiéleződni látszanak a nyugati és a keleti világ konfliktusai. Itt gondolhatunk akár a NATO és Oroszország élesedő szembenállására, akár a palesztin-izraeli konfliktusra, vagy az egyre erőteljesebben jelentkező gazdasági blokkosodás jelenségére. Az „öreg kontinens” legtöbb országa

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

számára a Nyugathoz való tartozás vagy magától értetődő erény vagy kívánatos, elérendő cél. Néhány sajátos történelmi fejlődésű európai ország mellett azonban Finnország és Svédország helyzete sem tűnt sokáig egyértelműnek. Bár a két ország az Európai Unióban elfoglalt pozícióját és valutáját tekintve is több évtizede az európai gazdasági közösség tagja, azonban egészen közelmúltig nem merült fel az országok euroatlanti világrendhez való kapcsolódásának elmélyítése. Sőt az elmúlt időben olyan jobboldali, populista pártok jutottak hatalomra (Finnek Pártja, Svéd Demokrata Párt), amelyek inkább az európai gazdasági közösségből való kilépést hangsúlyozták.²

Finnország Nyugathoz történő integrációja már az ország 1994-es Európai Unióhoz történő csatlakozásával elkezdődött, azonban az orosz-ukrán háború 2022-es kirobbanását követően új irányt vett. Az ország ezt követően kezdte el a NATO-hoz való csatlakozási tárgyalások előkészítését, és vált – hosszabb procedúrát követően – a védelmi-katonai társulás teljes jogú tagjává 2023. április 4-én. Finnország ezzel a lépésével teljeskörű tagjává vált az euroatlanti közösségnek, továbbá egy végső lépést tett az orosz hatalmi -és érdekszférától való teljes függetlenedés felé. Nem mindig volt azonban ennyire egyértelmű Finnország globális hatalmi rendszerekben elfoglalt helye és az állam saját identitásának artikulálása során is eltérő hatások érhetőek tetten, amik sokáig megnehezítették az egyértelmű elköteleződést. A tanulmány során a főbb történelmi narratívák mentén mutatjuk be Finnország önidentifikációjának kialakulását, annak főbb eseményeit és motívumait.

Elemzésünkben a finn nemzeti és állami identitás narratíváinak ismertetésére helyezzük a hangsúlyt. Tanulmányunk történeti keretet kíván biztosítani annak a folyamatnak az ábrázolásához, hogy miképpen lett egy évszázadokig széttagolt, önálló nemzetként szinte soha nem létező területről egységes, nemzeti öntudattal rendelkező nemzetállam. Az elemzés során elsődlegesen a finn történetírók munkásságára hagyatkozunk, mivel a történelmi empirikus adatok hiánya nem biztosít lehetőséget arra, hogy a polgárok által megélt, objektív kritériumok alapján mérhető nemzeti identitást vizsgáljuk.

A tanulmányban külön hangsúlyt helyezünk Finnország sajátos nyugati és keleti kötődéseinek ábrázolására, ennek az ideológiai és társadalomszervezési konfliktusnak a történeti hátterére. Elemzésünkben a Szűcs (1974) által leírt európai szerves társadalmi fejlődés alapján mutatjuk be a mindenkori finn állami identitásának főbb narratíváit. Szűcs elméleti munkáiban megkülönböztet egy az európai történeti fejlődést meghatározó nyugati típusú (decentralizált, alulról építkező) és egy keleti, bizánci jellegű (centralizált, felülről építkező) történeti fejlődést. A kettő között tölt be sajátos helyet Közép-Európa, amelynek országaiban a nyugati intézményrend-

² A Finnek Pártja Európa politikáját részletező dokumentum:

<https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2024/04/PS-eurovaaliohjelmaVerkko.pdf>

https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2019/05/EUpolitiikkaENG_2019.pdf

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

szert ugyan átemelték, emellett azonban egy olyan történelmi fejlődés bontakozott ki, amely a társadalmi és gazdasági interakciók működésének logikájában felülről irányított, keleties jelleget tükröz. Ezek a területenként eltérő és sok helyen keveredő történelmi, fejlődésbeli motívumok pedig meghatározzák a nemzeti identifikáció jellegzetességeit is. Különösen akkor, amikor a nemzetközi politikai és diplomáciai szintéren kell egy újonnan létrejött, kis országnak meghatároznia a saját hovatartozását, ami Finnország esetében – fiatal ország lévén – többször is előfordult a történelem során (Greenfeld 1995, Ferdoush – Väättänen 2022).

Joggal adódik a kérdés, hogy miért is lényeges ez a Szűcs által bemutatott területi szegmentáció Finnország esetében? A választ erre a kérdésre Antonsich (2005) szolgáltatja, aki a finn állami identitásának négy fő narratíváját különbözteti meg, amely során elsődlegesen az identitás makro-szintű, területi narratíváiból indul ki. Az első narratíva szerint Finnország, mindig is a Nyugathoz tartozott, tehát Szűcs (1981) alapján a civil társadalom, a rendi-szerződéses hagyományok, valamint a decentralizált államszervezet volt az uralkodó motívum. Itt említendő meg az is, hogy a „Finnország, mint Kelet” elgondolás, habár önállóan nem fordul elő a tipológiában, azonban a finn történelemben időről időre a különböző narratívákban mégis hangsúlyosan megjelenik (Roshwald 2001). A második megközelítés szerint Finnország külön utasként mindig is a saját útját járta, a saját érdekei és értékei szerint igyekezett működni. A harmadik narratíva ismerős lehet a Kelet-Európában élő népek számára, amikor Finnország Kelet és Nyugat közötti összekötő szerepét hangsúlyozza. Ez az Ady által Magyarország esetében „Kompországnak” nevezett státusz a finn konszenzusos belpolitikának a nemzetközi külpolitikai kapcsolatokra kiterjesztett analógiájaként is értelmezhető (Korhonen 2012). A negyedik alternatív értelmezés szerint Finnország skandináv jóléti államként az északi országok csoportjába tartozik, amely megközelítés végleg eloszlatja a Nyugat-Kelet alapú dichotómiát. A tanulmány keretében a fentebb ismertetett szegmentációk alapján mutatjuk be a finn nemzeti azonosulás és az állami identitásának meghatározó narratíváit és eseményeit, a finn nemzet és állam kialakításának folyamatát.

A nemzet identitásának kialakítása és a nemzetfogalom problémái

A nemzeti identitás végtelenül komplex, bőséges szakirodalmi bázissal rendelkező kollektív identitás, aminek részletes leírása túlmutat e tanulmány keretein (Csepeli et al. 2004). Ebből kifolyólag a tanulmány során kizárólag a nemzeti identitás, valamint a nemzettel való azonosulás kialakításának finn esetben releváns alapfogalmainak ismertetését végezzük el. A nemzeti identitás egyéneknben és kollektívákban kialakult és általuk képviselt jellegzetességei, valamint szimbólumai nem képezik tanulmányunk közvetlen tárgyát. A klasszifikáció során szintén problémát jelent a nemzettel való azonosulás és a nemzeti identitás elkülönítése. Mivel azonban a ta-

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

nulmányunk elsődlegesen a nemzetépítő folyamatot és a különböző nemzeti narratívákat helyezi előtérbe ebből kifolyólag a nemzeti identitást és a nemzettel való azonosulást egymással rokon kifejezéseként használjuk.

Tanulmányunk elején rögtön újabb klasszifikációs bizonytalanságba ütközünk, hiszen már magának a nemzetnek a fogalma sem tekinthető egyértelműnek. Gellner (1983) és Anderson (1983) szerint a nemzet egy elképzelt közösség, ami egy kulturálisan konstruált fogalomnak tekinthető. Ezt a megközelítést támasztja alá Jellinek (1994), aki azt vallja, hogy egy nemzet elsődlegesen társadalmi és történelmi konstrukció és leglényegének meghatározása a leginkább kihívást jelentő tudományos törekvések közé tartozik. Anthony D. Smith (1991) értelmezése szerint a nemzet olyan történetileg kialakult és kulturálisan meghatározott emberi közösség, amely önálló elnevezéssel bír, továbbá saját területtel, gazdasági rendszerrel, oktatási intézményrendszerrel és jogi keretekkel rendelkezik. Mindezek révén pedig világosan elkülöníthető más, hasonló jellegű társadalmi formációktól. Jellinek (1994) szerint azonban pusztán a közös nyelv vagy egy közösség (pl. törzsközösség) még nem tekinthető nemzetnek. Minél inkább fejlett egy nemzet annál összetettebb és diverzebb alegységekből áll, ami a tudományos elemzést ismételten tovább bonyolítja. Jellinek tehát a nemzet fogalmának dinamikus lényegét hangsúlyozza amikor azt állítja: *„Embereknek az a sokasága alkot egy nemzetet, akiket közös és sajátos kulturális elemek sokasága és közös történelmi múlt kapcsol össze, és akik ezáltal vannak tudatában másoktól való különbségüknek”*. A nemzet ezek alapján inkább tekinthető egy hagyomány és sorsközösségnek, ami meglehetősen plasztikus fogalomról lévén szó tágabb teret enged az egyéni értelmezéseknek és egyéb narratív konstrukcióknak (Szabados 2011). A brit történész és politológus, Seton-Watson (1977) a nemzetek kialakulásával foglalkozó munkájában egyenesen azt hangsúlyozza, hogy nem lehetséges egységesen elfogadott tudományos definíciót megalkotni a nemzet fogalmára.

Noha az eddig leírtak alapján a nemzet fogalma sem egységes azonban a tanulmány keretében a finn esetben általunk alkalmazott nemzeti identitás fogalmat úgy határozzuk meg, mint egy olyan kollektív identitást, amelynek forrása „az emberben” van és alapja a kollektív szolidaritás. Ennek következtében más identitások csupán korlátozottan képesek befolyásolni (Greenfelt – Chirot 1994). A nemzeti identitás mindazonáltal nem tekinthető állandó és jól körül határolható egységnek, hanem inkább értékek és tendenciák olyan együttese, amelyet a történelmi tapasztalatok, a jelenkori szükségletek és a jövőbeni célok függvényében időről időre újra értelmezésre szorul (Parekh 1995, Davidov 2009). A nemzeti identitás vizsgálata eltér a kollektív identitás egyéb formáinak kutatásától, mivel szoros kapcsolatban áll a homogenitás kialakításának folyamatával, valamint a közös kultúra nemzetállami keretek közötti meghatározásával (He 2001). Murányi értelmezésében a nemzeti identitás az identitás egyik sajátos típusa, amelynek kialakulása során az egyénben olyan azonosságtudat alakul ki, amely a hozzá tartozó nemzet hagyományaihoz és értékeihez kapcsolódik (Murányi 2005).

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

A nemzeti identitásnak lényegi tipológiája a kulturális nemzet elhatárolása az állam nemzetétől. Ennek nyomán Csepeli kutatásai különbséget tesznek az államnemzeti és kultúrnemzeti identitás között, kiemelve, hogy az államnemzeti identitás szorosabban kapcsolódik az intézményes büszkeséghez és a politikai közösséghez, míg a kultúrnemzeti identitás inkább a történeti, nyelvi és származási tényezőkre épül (Csepeli et al. 2004). Dieckhoff (2002) azonban arra mutat rá, hogy bizonyos értelemben a politikai/polgári és a kulturális/etnikai nemzetek közötti különbségtétel inkább megrögzöttség, mint valódi szembenállás. Szerinte nem létezik például olyan nemzet, amely ne a kultúrát venné elő akkor, amikor a nemzetiséget akarja meghatározni. A gyakorlatban azonban a nemzeti identitás ezen két fajtája párhuzamosan jelentkezik, tehát tértől és időtől függetlenül egyszerre határozzák meg egy nemzet identifikációját (Lenard – Miller 2018).

Egy nemzet identitása annak kulturálisan konstruált jellegéből is fakadva megnyitja a lehetőséget a politikai machináció előtt, ami a kultúra befolyásolásán keresztül alakítja és monopolizálja a nemzethez tartozó diskurzust (Gramsci 1985). Ennek alapján a nemzeti identitás kialakítása Billig (1995) szerint nem több, mint politikai cselekvés. Ebben a konfliktuselméleti megközelítésben a politikai elitek azért alkotják meg és tartják fenn a nemzet identitását, hogy háború esetén eredményesebben tudjanak mozgósítani, valamint hatalmukat legitimálni és fenntartani a társadalom tagja felett (Guibernau 1996). A nemzeti identitás konstruálása nem csak konfliktuselméletileg értelmezhető. A történelem során a funkcionalista megközelítés ugyancsak lényeges volt, hiszen a nemzeti identitás kialakítása a bürokrácia és az államigazgatás megszervezése érdekében a közös államnyelv erősítésén keresztül elősegítette az állam hatékony működését is (Alesina et al. 2020). A kortárs vizsgálatok azonban egyre inkább kiemelik a társas identitás és az elitek hatását a nemzetépítési folyamatokra (Alesina et al. 2021, Fouka – Tabellini 2022). Ennek nyomán a nemzettel való azonosulást ezen tanulmány keretein belül olyan fogalomnak tekintjük, amelynek a mindenkori elitek általi tudatos artikulálása nélkül az elemzés szempontjából hangsúlyosabb állami identitás és annak narratívái nem jöhettek volna létre.

Az állami identitás kialakítása

A nemzettel és a nemzeti identitással ellentétben az állami identitás már egy jóval precízebben konceptualizálható fogalom. Egész könyvtárakat lehetne megtölteni a különböző államelméleteket részletező megközelítésekkel (Weber 1994, Cohen 1986, Schmitt 2008). Esetünkben az állam annak hagyományos, általánosan elfogadott fogalmi meghatározásában lényeges, amiben a legtöbb elmélet egyetért. Ennek alapján az állam esszenciális feltétele, hogy legyen 1. Az állam joghatósága alá tartozó népcsoport. 2. Az állam által irányított, meghatározott földrajzi terület. 3. A hatal-

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

mat gyakorló és a törvényeket végrehajtó szervezeti apparátus. 4. A területén belüli legfőbb külső ellenőrzéstől független hatalom és autonómia (Jessop 2008), amibe beletartozik a fizikai erőszak monopóliuma is (Weber 1994). Ennek ellenére az állami identitása komplex és többretegű fogalom, ami az állam önképének értékrendjének és kulturális-közösségi jellegzetességeinek összességét jelenti. Ennek az identitásnak alapvető eleme az állam önmeghatározása saját történelmi tapasztalatainak, társadalmi diskurzusainak és politikai hagyományainak tükrében. Az állami identitás fogalmán belül az állam elsődlegesen, mint intézmény jelenik meg, ezért Mary Douglas antropológus szerint – mivel a hasonlóság egyenlő az intézménnyel – társadalmi intézmények nélkül nem tudnánk, hogy miben vagyunk közösek és miben térünk el a „másoktól” (Douglas 1986).

A kulturális és politikai elemek együttesen alakítják ki azt a kollektív tudatot, amely meghatározza az állami identitását (Hroch 1998). Egy állam alapvetően két-féle irányba közvetít identitást. Befelé az állampolgárok felé és kifelé a többi nemzet felé. Ebből kifolyólag az állami identitását belső és külső tényezők is befolyásolják, mint például az etnikai összetétel, társadalmi kohézió, gazdasági fejlettség és a nemzetközi elismertség. A belső tényezők közül kiemelkedik a kulturális homogenitás vagy sokszínűség, az etnikai és ideológiai különbségek kezelése, valamint a politikai konszenzus kialakítása. Míg a külső tényezők közé tartozik az állam kül- és belpolitikai megítélése, nemzetközi elismertsége és a regionális integrációs folyamatok eredményessége (Kaplan 2009).

Az ugyanakkor vitán felül áll, hogy az állami identitásának kialakításában jelentős szerepet játszanak azok a történelmi tapasztalatokon alapuló önkép narratívák, amik folyamatosan újra értelmezik a múltat (Ostrup 2016). Ezek a narratívák a nemzeti mítoszok, szimbólumok és történelmi események összegzése révén formálódnak és képezik a társadalmi kohézió alapját. A társadalmi elismerés és a külső megítélés révén az állami identitása folyamatosan rehabilitálódik és átalakul, különösen a globalizáció és a regionális integráció évszázadában (Murray 2018). Elemzésünk során elsődlegesen ezeket a narratívákat és nemzeti mítoszokat mutatjuk be. Bár az általunk bemutatásra szánt identitás narratívák látszólag földrajzi meghatározottságúak, azonban a bennük kifejeződő, eltérő jellegű történelmi fejlődés különbségei az állam eltérő történelmi szerepét, ebből kifolyólag pedig az állami identitásának különböző narratíváit foglalják magukban.

A finn állami identitás narratíváinak bemutatásánál az állami identitás konstruktivista iskolájának alapvetéseit, ezen belül pedig a kisállami identitás fogalmait tekintjük elméleti keretünk alapjául. Ennek nyomán mind a társadalmi tényezők, úgy, mint az értékek és normák, mind az állam nemzetközi hierarchiában elfoglalt helyzete és törekvései hatást gyakorolnak a kisállamok így Finnország identitáspolitikájának artikulálására (Wendt 1994).

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

Az állami és a nemzeti identitás kapcsolata

Egy nemzet létezéséhez nem szükségszerűen kapcsolódik, hogy az adott nemzetnek államisége legyen, hiszen nem minden nemzet egységes államilag (lásd. Palesztina), illetve egy államon belül több nemzet vagy nemzetrés is élhet egyidejűleg. Abban azonban Jellinek is egyetért, hogy a nemzet létrejöttében a területi alapon nyugvó állami uralom játssza a legjelentősebb szerepet (Jellinek 1994). Habár az állami identitás és a nemzeti identitás nem teljesen fedi le egymást, azonban a kettő kölcsönösen hat egymásra (Häkli 1999). Az állami és a nemzeti identitás elválasztása napjainkban szinte lehetetlen feladat, mivel az állami identitás gyakran olyan keretként szolgál, amelyben a nemzeti identitás felépül, míg a nemzeti identitás jelenléte megerősíti az állam legitimitását és szuverenitását (Yuriy 2022). Napjainkban az egyének egyfajta „nemzeti szuperegóként” azonosítják az államot, ami gyakran olyan összetett kapcsolathoz vezet, ahol az állam gyakorolja a hatalmat, míg az egyének az általa biztosított struktúrában keresik a valahová tartozás és az elismerés érzését (Yoon 1998). A kettő fogalom közötti gyakorlati különbség, hogy a nemzeti identitást az érzelmi kötődések alakítják, míg az állami identitás a gyakorlatok szabványosításához és a homogenitás felépítéséhez kapcsolódik. Emellett lényeges distinkció az is, hogy az állami identitás bürokratikusán épül fel, míg a nemzeti identitás felépülésének alapját a kulturális gyakorlatok jelentik (Gutiérrez 2017). Azonban mindkettő konstrukció együttesen határozza meg egy nemzetállam kollektív identitását (Herzfeld 2015).

Bár az állami és a nemzeti identitás napjainkban nehezen választhatóak el egymástól, azonban a finn történelmi fejlődés során – mint azt látni fogjuk – nem mindig voltak egymással ennyire szoros kölcsönhatásban álló fogalmak. A tanulmány során elsődlegesen a nemzeti identitás felülről – tehát a politikai és kulturális elitiek által – végbemenő megalkotásának folyamataira helyezük a hangsúlyt, ami az állami identitásának a képében csúcsozódik ki. Ennek nyomán mindig az aktuálisan uralkodó elitiek által képviselt és érvényre juttatandó nemzeti majd – a finn állami-ságot követően – állami identitás narratívának a bemutatását végezzük el. Ezen a ponton ismételtelen szeretnénk hangsúlyozni, hogy a nemzeti identitás komplexitásából fakadóan – a tanulmány terjedelmi kereteinek határából kifolyólag –, valamint a historikus empirikus adatok hiányának következtében a nemzeti identitás egyéni szinten artikulált, empirikus kutatások által vizsgált jellemzőit nem áll módunkban bemutatni. Azonban azokon a pontokon, ahol a finn történetírás utalást tesz ilyen jellemzőre, motívumra vagy szimbólumra, ott a történelmi hűséget szem előtt tartva szükségesnek tartjuk az említést.

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

Finnország „mindig is” a Nyugati világ része volt

A finn nemzeti önidentifikáció nyugati beágyazottságának a gyökerei vezethetők vissza a legrégebbre. Vannak olyan elképzelések, amelyek szerint a nyugati kultúra az 1150-es „europanizáló” hódításokkal kezdődött, amikor a keresztény világ próbálta meghódítani a nagyrészt pogány, a saját rítusait követő finn őslakosokat. IX. Erik svéd király, más néven Szent Erik volt az első vezető, aki megpróbálta elfoglalni és kereszténné tenni a mai Finnország területét. IX. Erik uralkodásának idején, 1150-től, 1160-ban bekövetkezett haláláig indította el az első svéd kereszties hadjáratot, annak érdekében, hogy keresztény hitre térítse a pogány finneket és kiterjeszse a svéd királyságot a mai Finnország területére (Lehtonen 1999). A ma Finnországnak nevezett területet a 14. században foglalta el a Svéd Birodalom. A Svéd Birodalom a pogány, viking kultúra hanyatlását követően sokáig nem volt egységes állam, ebből következően nem rendelkezett egységes államszervezettel, joggyakorlattal. A központi hatalom meglehetősen ingatag volt, és a lakosság legnagyobb része kiskirályok uralma alatt mezőgazdasági tevékenységet folytatott vidéken. Egészen a 14. századig nem születtek országos érvényű törvények sem, de még ezen rendelkezések megszületését követően is egészen az Újkor időszakáig jelen voltak a tartományi joggyakorlatok, városi törvények (Lamberg 2002). Az erős széttagoltság, a központi hatalom gyengesége lehetett az a meghatározó jellemző, ami Szűcs (1974) szerint eredményesen mozdíthatta elő a rendi folyamatokat, ezáltal a későbbiekben elvezetett a demokráciához, illetve a polgári társadalomhoz. Ez az erős decentralizáció az emberi és polgári jogok létrejöttéhez szükséges keretet biztosította azáltal, hogy a lokális közösségek főként a városokban kénytelenek voltak összefogni. Ezt követően az újonnan létrejött közösségek a kereskedelem következtében megszerzett jelentős jövedelmeiket a saját csoportjuk megerősítésére használták, aminek következtében megindulhatott a polgárosodás, ami a centrális hatalommal szemben jelentős hatalmi tömböt képezett (Szűcs 1981).

Svédország történelmi fejlődése tökéletesen alátámasztja Szűcs állítását, hiszen a dezintegrált svéd társadalom felépítése a kezdetektől fogva alapvetően rendi jellegű. A Svéd Birodalom a megalakulásától fogva alkotmányos monarchia volt és a jobbágy, mint a nyugati feudalizmus alávetett figurájának fogalma az itt élőkszámára ismeretlen volt. A társadalmi mobilitás a korabeli Európával összehasonlítva nagymértékű volt, hiszen akár egy földműves is tagja lehetett a nemesi rendnek (Jutikkala – Pirinen 2002). Nemegyszer fordult elő olyan helyzet, hogy egy családon belül, egyszerre voltak képviselői a papságnak, közembereknek, nemeseknek. Ezenfelül a különböző rendek közötti házasságkötés sem számított kirívó esetnek. Elméletben a királyválasztásba az alsóbb néprétegek is beleszólhattak, még ha ez az elv nem is feltétlenül minden esetben érvényesült a gyakorlatban (Lamberg 2002). Bár a svéd fejlődés nem kötődik szorosan a Szűcs által taglalt nyugati, feudális tipológiához, azonban a rendiség korától kezdődően már bizonyítható a Nyugatra jellemző decentralizált, demokratikus fejlődés.

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

A svéd időszak alatt finn nemzeti identitásról nem beszélhetünk, legfeljebb csupán a ma Finnország nevű földrajzi egységen belül élő földművesek egy területen való létezéséről és egymáshoz való kötődéséről (Paasi 1997). Mivel Finnországnak nem voltak intézményei, államszervezete vagy iskolái ezáltal nem teremthetett meg az „elképzelt közösség” érzete sem (Gellner 1983). Ebben az időszakban a rokonsághoz és az adott faluközösséghez való tartozásból fakadó identifikáció lehetett hangsúlyos (Häkli 1999).

Ezt követően hosszú évszázadoknak kellett eltelnie ahhoz, hogy a nyugati orientáció ismét hangsúlyt kapjon a finn állam önidentifikációjában. A „Nyugat bástyája” elgondolás főleg a két világháború között volt jelentős, amikor egy erősödő Szovjetunióval szemben kellett meghatározni a finnséget (Hentilä 1999). Ebben az időszakban értékelődött fel az Oroszországgal szomszédos 1300 km-es határ kérdése is, amit a történétírók „identitáshatárnak” is neveztek. Ez a határ az általános narratíva szerint a Nyugatot választotta el a Kelettől, ezáltal identitás kijelölő szerepet töltött be (Antonsich 2005). A „Nyugat őrzője” törekvés megnyilvánult az orosz területekkel szomszédos karéliei régió „elfinnesítésében”, ahol addig nagy számban éltek orosz nemzetiségek (Oksa 1999). Ennek a törekvésnek az eszköze volt, amikor Karéliában (Karjala) az ortodox egyház kiátkozta azokat a szerzeteseket, akik nem voltak finn állampolgárok (Engman 1989). Ezen intézkedések mellett viszont a finnek jelentősen törekedtek arra, hogy fejlesszék is Finnország keleti, karéliei régióját. Mivel csak a nemzeti egység és gazdasági prosperitás által tudták tovább erősíteni a finn nemzetet és az államot. Hiszen kizárólag így tudták eredményesen képviselni az állam érdekeit a nyugati világ maguk mellé állításának céljából (Sibley 1995). Ez egészen odáig vezetett, hogy 1941-ben náci mintára a keleti élettér „*Lebensraum*” biztosításának a nevében léptek fel Karélie régiójának birtoklásáért. Ennek az időszaknak a domináns állami identitás narratívája volt egy olyan kis országnak a képe, amely a Nyugat bástyájaként egyedül száll szembe a démonizált Szovjetunióval. A nyugatiak szemében ekkor a finnek – minden törekvés ellenére – azonban inkább csak olyan északi „barbároknak” tűntek, akik eredményesen védték meg az országot a Téli Háború során a szovjet terjeszkedéstől (Browning 2002).

A Nyugathoz való tartozás új lendületet vett a Szovjetunió összeomlásával, majd röviddel azt követően Finnország 1994-es Európai Unióhoz való csatlakozásával. A Szovjetunió összeomlását követően Oroszországnak, mint egy hódító szándékkal rendelkező, idegen, nem európai országnak a képe nagyban hozzájárult a finn nyugati identitás kialakításában és megerősítésében (Browning 2002). Latomaa szerint a finnek inkább a nemzet identitás megőrzésének lehetőségeként tekintettek az EU-s csatlakozásra, emellett azt is remélték, hogy az európai közvélemény ezáltal többé már nem fogja őket a Kelet részének tekinteni (Latomaa 1995). Jakobson szerint azok a választópolgárok, akik az EU-s csatlakozás mellett igennel szavaztak igazából Finnország nyugati identitása mellett is állást foglaltak (Jakobson 1998). Valójában az 1986-os EFTA-hoz történő csatla-

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

kozás már a Nyugathoz való tartozás és a globális versenybe való bekapcsolódás előszelét jelentette. Ekkor azonban a Szovjetunió összeomlása miatt a finn gazdasági nehézségek elmélyültek. A recessziót az 1980-as években az olajárak csökkenése is okozta, ami a Szovjetunióba irányuló export csökkenését eredményezte, ami 1992-ben már csak 3%-ot ért el. Ez azért volt jelentős csapás Finnország számára, mivel 1980-ban az ország exportjának 16%-a irányult a Szovjetunióba (Zetterberg 2002). A finnekben ekkor bomlott meg a Finnország, mint olyan „biztonságos fészkek” elképzelése, amelynek fejlett jóléti állama a Szovjetunióval való gazdasági kapcsolatok által garantálni tudta a társadalom tagjainak jólétét (Alasuo – Ruuska 1999). Finnország azonban a K+F-be történő befektetés által végül úrrá lett a válságon és globálisan sikeresen nagyvállalatokat hozott létre. „A nyitott jóléti információs társadalom” kiépítése, ahogyan Castells és Himanen megfogalmazta kulcsfontosságú volt az ország válságból való kilábalásában (Pintér 2006). Szintén a globális versenybe való bekapcsolódásnak az eredménye volt, hogy a nemzeti identitás és büszkeség egyre inkább fakadt a finnek gazdasági és sport eredményeiből. Ezek között említve például a NOKIA nemzetközi sikereit, ami fokozta a nemzeti büszkeséget (Häkli 2005). A globalizáció azonban az identitások változását okozta, mivel a piacok globálissá válása és az európai integráció megnyitotta az utat a bevándorlók előtt. Attól kezdve folyamatosan csökkent a finn nyelvet első anyanyelvként beszélő állampolgárok száma (Koskinen 2005).

A Nyugathoz történő csatlakozás azonban nem volt egy egységes, mindenki számára vágyott lehetőség. Ezt az állítást mi sem igazolja jobban, minthogy az EU-s csatlakozás Finnország délnyugati, iparosodott és urbanizáltabb részein volt népszerűbb, míg a vidéki, mező- és erdőgazdálkodás által dominált keleti és északi területeken többségében a csatlakozás ellen szavaztak a választók (Ingebritsen – Larson 1997). Ennek oka W.R. Mead történész szerint, hogy Finnországban található egy északnyugatról délkelet felé húzódó hipotetikus vonal. A vonaltól Nyugatra található a Kirja Suomi (Könyvi Finnország) míg Keletre a Runo Suomi (Verses Finnország). A nyugati oldal Nyugatbarát, míg Keleten található a nyelvi és kulturális tradíciók otthona, egyfajta vidéki, romantizált Finnország, az etnikai nemzeti identitás bölcsője, ahol az ott élők mindig is szkeptikusabban álltak a nyugati tradíciókhoz (Mead 1991).

A „Finnország, mint a Nyugat része”, a „Nyugat bástyája” elgondolás kétségkívül napjainkig a legjelentősebb és legvédehetőbb megközelítés. Az európai integrációval kapcsolatban a 2010-es évekig nagymértékű konszenzus uralkodott, egészen a populista és EU szkeptikus Finnek Pártjának megjelenéséig (Raunio 2014). A 2011-es parlamenti választásoktól kezdődően a Finnországban teret nyerő populista erők azonban már nem a kizárólagos nyugati orientáció mellett foglalnak állást, hanem nemzeti identitás narratívájukban tudatosan élnek a nemzeti identifikáció sok esetben etno-centrista fogalmaival is (Järvineniemi 2022) Az általuk előszeretettel használt „Mi” és „Ők” dichotómiájának megteremtése a populista kommunikációnak egy

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

olyan eszköze, amely a társas identitás elméletének³ a fogalmához kapcsolódik és jelenleg elég fajsúlyos a kormányzó jobbközép koalíció diskurzus narratívájában (Markovics 2024). Ahhoz viszont, hogy ezt a szembeállítást eredményesen lehessen működtetni először azt kell meghatározni, hogy kik alkotják a „Mi” csoportját. A következő megközelítés tárgyalása során ennek a „Mi” fogalmának a történelmi fejlődését mutatjuk be, tehát a finnség és a finn nemzeti identitás kialakításának gyökereit tárjuk fel.

Se nem Nyugat se nem Kelet – A finn nemzeti identitás hajnala

A Finnország, mint „önálló, független nemzetállam” elgondolás csupán a 19. század közepétől kezdett egyre inkább teret nyerni. Ez a korszak Finnországban az orosz uralom időszakára tehető. Finnország a Napóleoni Háborúk során került először orosz fennhatóság alá, amikor Napóleon az Orosz Birodalom támogatása érdekében felajánlotta a finn területeket I. Sándor orosz cár számára, aki ezután katonai erővel foglalta el a finn területi egységeket a Svéd Birodalom fennhatósága alól. Ez a lépés vezetett el a Finn Nagyhercegség létrejöttéhez, ami ugyan az Orosz Birodalom részeként, de viszonylagos autonómiát élvezett. Ez többek között abban nyilvánult meg, hogy Finnországban továbbra is érvényben maradtak a rendek kiváltságai, valamint a korábban meghozott törvények. Mindezen privilégiumokért cserébe az elvárás a cár és az Orosz Birodalom felé vallott teljes lojalitás és szolgálai hűség lett (Nygard 2002). Finnország ezzel a lépéssel bele került abba a keleti típusú hatalomgyakorlási struktúrába, amelyről Szűcs úgy ír, hogy a szolgálai hűségre, a feltétel nélküli behódolásra, illetve az emberi méltóság figyelmen kívül hagyására épül (Szűcs 1981). Az ortodox gyakorlatban ugyanis olyan felülről-lefelé ható alá-főle rendeltségi viszony van az úr és az alattvalók között, amely inkább az úr felé történő feltétel nélküli teljes behódolás képében jelenik meg, és ez jól tükröződik a szerződéskötés gesztusaiban is. A nyugati hűbéri viszony és szerződéskötés ezzel szemben méltóságteljesebb, benne a szerződők, ha nem is egyenrangú, de szerződő felekként voltak jelen, míg az ortodox, keleti gyakorlatban a szerződéskötés során tett gesztusok, mint a lábcsókolás, leborulás azt jelezték, hogy az uralomba fogadott személy inkább az úr tárgyaként, mintsem partnereként volt tekinthető (Szűcs 1973). Mégis az orosz megszállás vezetett el először az autonóm Finnország létrejöttéhez, így ebből a szempontból a megszállás értékelhető egyfajta konstruktív eseményként is. Az autonóm Finnország kezdetben nem volt több, mint egy orosz ütközőállam, ami habár az Orosz Birodalomnál fejlettebb volt, de parlamentáris demokráciáról és kiterjedt burzsoáziáról

³ A társas identitás elmélete Henry Tajfel (1974) nevéhez kapcsolódik: A elmélet szerint az egyének azért tekintik magukat különböző szociális kategóriához tartozónak (rassz, nem, nemzetiség), hogy pozitív önképük fenntartása biztosított legyen. Ezen társas kategóriák kialakítása azonban magában foglalja más rasszok, nemzetiségek elhatárolását vagy kirekesztését.

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

a 18. század folyamán még nem beszélhetünk (Klinge 1980). Helszinki 1812-től vált a Finn Nagyhercegség fővárosává, ahol az orosz uralom alatt is megmaradhatott a svéd nyelvű bürokratikus adminisztráció. A város gyorsan a terület szimbólumává vált. Ez az időszak esett egybe Elias Lönnrot munkásságával, aki a keleti, Oroszországgal szomszédos karéliei dalokat, mondákat és regéket felhasználva alkotta meg Kalevalát, a finn nemzeti büszkeség eposzát. A 19. század közepétől már volt központ, és voltak intézmények, valamint kulturális szimbólumok, amik nyomán a finn nemzet identitása és büszkesége elkezdhetett kialakulni (Wilson 1976). Greenfeld (1995) szerint ugyanis a nemzeti identitás kialakításához elengedhetetlen a nemzeti büszkeség, és főleg a kicsi, újonnan alakult nemzetek esetében van arra való igény és törekvés, hogy kialakítsanak maguknak egy nemzeti identitást. A Finn Nagyhercegség szintén azt a képet erősítette, hogy Finnország különleges, mivel ez a státusz az Orosz Birodalomban egyedülállónak számított. Ez a tény pedig áttételesen hozzájárult a nemzeti büszkeségen keresztül a nemzeti identitás erősítéséhez, emellett pedig szabad alapot biztosított a nemzeti kultúra kialakításához (Browning – Lehti 2007). Az 1863-ban létrejött finn parlament pedig az intézményesülés és a népképviselőlet új szintjét jelentette.

A finn nemzeti kultúra kialakításában aktív részt vállalt a fennomán mozgalom, ami a 19. század elejétől kezdődően kezdte el feltalálni a tradíciókat, és az egyedi finn nyelven keresztül megalkotni a finn nemzeti identitást. Az alapvető identitáskijelölő narratíva a korszakban az volt, hogy míg a Nyugat és vele a Svéd Királyság elsősorban kulturálisan jelentett veszélyt a finn identitásra és kultúrára, addig az Orosz Birodalom elsődlegesen katonailag jelentett kockázatot (Polvinen 1984). Ez a viszonyulás megerősíti Jakobson elgondolását, aki szerint Finnország számára az ország identitásának és függetlenség fenntartása mindig is a kívülállás hangsúlyozásán keresztül ment végbe, amely során azt az elgondolást erősítették, hogy a finnek se nem svédek se nem oroszok (Jakobson 1998). A finn nemzeti azonosulás azonban ennek ellenére sem erősödhetett volna meg az 1899-ben meginduló erőteljes oroszosítási hullám nélkül, mert Finnország addig sokkal inkább egy földrajzilag szervezett, központosított állam volt, mint sem nemzetállam (Paasi 1997). Finnországban a ruszifikáció időszakában első körben 1899-ben kezdődött és 1905-ig tartott, majd 1908-tól 1917-ig újra felerősödött. Ez idő alatt az orosz kormány igyekezett korlátozni Finnország autonómiáját, amit még a 19. század elején kapott az ország. Ez a finn nyelv és kultúra elnyomásához, valamint az orosz nyelvnek a kormányzat és az oktatás hivatalos nyelveként való bevezetéséhez vezetett. A ruszifikációs politika széleskörű elégedetlenséget váltott ki a finn lakosság körében és hozzájárult a finn nacionalizmus erősödéséhez. A ruszifikáció ideje alatt jelent meg a „*nép, amely soha nem adja fel*” motívum is (Klinge 1993). Ebben az időben a népnek és a népi kultúrának az idealizálása olyan eszköz volt, ami eredményesen járult hozzá a finn nemzeti identitás kialakításához. Ebben a tudatosan artikulált retorikában a nép szegénységét a tisztasággal, valamint az eredetiséggel és hitelességgel hozták asszociatív kapcsolatba.

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

A finn nemzeti identitás kialakításában a dichotómiáknak is nagy szerep jutott, elsődlegesen, mint olyan eszközöknek, amelyek felhasználásával a politikai elit el tudja határolni és meg tudja különböztetni az adott nemzet identitását más nemzetektől (Guibernau 1996, Billig 1995). Az uralkodó ellentétpárok a 20. század elején a: „*fiatal Finnország*”, „*öreg Európa*”, „*Finnország a jövő országa*”, „*Európa a múlt*”, „*Finnország vitális, élettel teli*”, míg „*Európa dekadens*” oppozíciók voltak (Wilson 1976). A finn hatalmi elit az 1912-es stockholmi olimpián elért finn sikereket is igyekezett úgy beállítani, mint egy olyan rassz győzelmét, amely a természeténél fogva életképebb, talpraesettebb, mint a nyugati dekadens civilizáció (Lehti 2000). A ruszifikációval szembeni ellenállás végül 1917-ben, az orosz forradalmat követően Finnország függetlenségének kikiáltásában csúcsondult ki (Nygard 2002). 1917-től a két világháború között az uralkodó finn állami diskurzus narratíva egy olyan ország képét festette, amely a perifériáról, az alávetettségéből emelkedett ki és mindig nagy erőfeszítéseket kellett tennie annak érdekében, hogy más nemzetek elfogadják (Browning – Lehti 2007). Az az elgondolás, hogy Finnország sem Nyugatra sem Keletre nem számíthat a hidegháború után is tartotta magát. Ebben az időszakban erőteljes volt a félelem az orosz gazdasági és politikai befolyás növekedésétől, és általános szkepticizmus volt tapasztalható azzal kapcsolatban, hogy a Nyugat egy esetleges támadás esetén megvédené-e Finnországot az orosz agressziótól (Antonsich 2005).

Látható tehát, hogy a kívülállóság felülről – az elit felől – közvetített narratívája kedvező külpolitikai folyamatokkal kiegészülve, miképpen vezetett el egy nemzeti öntudattal rendelkező nemzetállam létrejöttéhez. A teljesség kedvéért fontos azt is rögzíteni, hogy Finnország identitásának kialakításában, a dichotómiák és a kívülállóság képének megalkotásában jelentős részt vállalt a svéd származású, svéd nyelvet is beszélő elit, mint például Johan Vilhelm Snellman filozófus vagy a már említett Elias Lönnrot. Később pedig az orosz cári hadsereg egykori tisztje, Carl Gustaf Mannerheim legendás finn államfő is⁴. Sok esetben ezeknek a szereplőnek nemzeti identitás kialakítására gyakorolt hatása jelentősebb volt annál, mint amit a tradicionális finn elit kifejtett, hiszen amennyiben beszélhetünk egy hagyományos finn elitről az alatt szinte kizárólag az orosz időszakban kialakult hivatali, bürokratikus elitet lehet érteni (Ruostetsaari 1993). Ezek a szereplők pedig egzisztenciális függőségük miatt nem szívesen kerültek konfliktusba az orosz hatalommal.

⁴ Finnországban történelmileg a finn parasztság alkotta a legnagyobb társadalmi csoportot, amely kultúráját, motívumait az említett elitek tudatosan használták fel a nemzet identitásának kialakítására (Hämäläinen 1985).

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

Kelet Népe?

Habár a vonatkozó szakirodalomban nincs olyan álláspont miszerint a finnek mindig is keleti nép voltak, szemben ennek az elképzelésnek a nyugati, inverz elgondolásával, azonban egy fejezet erejéig mindenképpen lényeges bemutatni azt az elgondolást, hogy a keleti hatások, és identitások mikor és milyen mértékben hatottak a finn nemzet önidentifikációjára. Finnországban ugyanis nagy hagyománya van a keleti orientációnak, függetlenül attól, hogy ez a folyamat kényszerű volt, vagy szervesen ment végbe. A keleti hagyományoknak Finnország vonatkozásában mélyebb, történelmi gyökereik vannak, hiszen a finn nyelv eredetileg egy uráli-altáji nyelv, és a finnek genetikailag is a nyugati és a keleti embertípusok keverékei (Antonsich 2005). Roshwald (2001) a finn nemzeti identitást is, mint keleti-etnikai nacionalizmust határozza meg. A finnek etnikailag mongoloid identitásának fenntartásában főleg a svédországi finnek, valamint az oroszok voltak érdekeltek. Ez a megközelítés a skandináv enciklopédiákban egészen az 1960-as évekig tartotta magát. A finnországi svédek azért voltak érdekeltek ennek az etnikai identitásnak az erősítésében, mivel az uralkodó társadalmi csoportnak hosszú ideig a svéd nemesség és elit számított, akik ezáltal próbálták meg magukat megkülönböztetni az általuk barbárnak és alacsonyabb rendűnek tartott finn paraszti népességtől (Hämäläinen 1985). Az orosz fél elsődlegesen a Hidegháború során hangoztatta a finnek genetikailag mongoloid jellegzetességeit, azzal a nyilvánvaló céllal, hogy az elvileg semleges, de gyakorlatban inkább oroszbarát Finnországot a gazdasági dimenzió túl az etnika identitás hangsúlyozásán keresztül is a Kelethez láncolja (Dutton 2008). Ezt az elgondolást árnyalja, hogy a finn népesség genetikailag csak 1/4 részben tekinthető urálinak, míg 3/4 részben már a 90-es években is európainak számított (Jutikkala – Pirinen 1996). A keleti kapcsolódást sokáig erősítette, hogy a finn társadalom felépítése évszázadokon keresztül inkább a keleti országok típusába tartozott, ahol egymástól elkülönülve élt egy nagy létszámú mezőgazdasági társadalom és egy kis létszámú burzsoázia (Allardt 1989). A vallás tekintetében pedig Finnország keleti határvidékén Karéliában évszázadokon keresztül az ortodox vallásúak voltak túlsúlyban. A Kelethez való tartozásnak, tehát létezik egy sajátos finn gyökere, ami elsősorban a finnugor, uráli eredethez köthető, hasonlóan a magyarság származástörténetéhez. Azonban a keletiség identitásának a vállalása Finnország számára nem minden történelmi időszakban volt választás kérdése, mivel előfordult, hogy a nemzetközi helyzet olyan kényszerek elé állította a finn vezetőket, hogy kénytelenek voltak az ország keleti identitását fenntartani. A következőkben az finn állami identitásának háttérbe szorulását és az oroszbarát állami identitás megerősödésének bemutatását végezzük el.

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

Kényszerű Keletiség? Az egységesen közvetített nemzeti identitás megbomlása és a finn kompszázi pozíció Kelet és Nyugat között

A finn nemzeti identitás az ország függetlenségének 1917-es kikiáltásakor már erőteljes volt és egy több évtizedes folyamat betetőzését jelentette. Ez a 19. század során kialakult, egységesen vallott nemzeti identitás a finn polgárháború alatt és azt követően bomlott meg először, amikor a németek által támogatott „fehér” erők, valamint az oroszbarát „vörös” csapatok küzdelme rengeteg áldozatot követelt (Alapuro 2002). A 20-as 30-as években a polgárháborúban győztes „fehér”, polgári konzervatív oldal használta első körben retorikájában a másik oldal nyílt kirekesztését a nemzet fogalmából, ami magában foglalta a kommunisták az oroszok és sok esetben a svéd nyelvű kisebbség kizárását is (Kivimäki et al. 2023). Ennek a társas identitásnak a hangsúlyozása elsődlegesen a baloldali munkásság ellen irányult, akik a Szovjetunióval való szimpatizálásuk miatt váltak a jobboldal céltáblájává. Jóllehet a demokratikus folyamatok és mechanizmusok ebben az időszakban is eredményesen működtek, és az ország újjáépítésében a vesztes baloldal is részt vett (Welker 2013). Ezt a konfliktust a 1939-40-es Téli Háború oldotta fel, amikor a nemzet egységére volt szükség az eredményes fellépés érdekében. A területvesztéssel is járó Téli Háború utáni időket Kivimäki és társai a „nemzeti közöny” időszakaként határozták meg, ahol a nemzeti identitás háttérbe szorult, a kommunista internacionalista ideológia pedig terjedőben volt, amit az is igazol, hogy az 1945-ös választásokon a választók közel negyede szavazott a kommunista pártra. A háború utáni időkben a felülről (top-down) közvetített nemzeti identitás jelentősége háttérbe szorult és inkább a helyi, lokális identitás konstrukciók váltak meghatározóvá, ami a megélt, mindennapi nacionalizmus és nemzeti identitás fogalmaihoz kapcsolódott (Kivimäki et al. 2023).

A Kelet és Nyugat közötti közvetítő szerep hangsúlyozása Paasikivi (1946–1956) és Kekkonen elnökök (1956–1981) idejére tehető. Ebben az időben az identitáspolitika fő meghatározója volt, hogy csak Oroszország bizalmának megnyerése árán lehet fenntartani a nyugati világgal való szoros együttműködést. Ehhez a törekvéshez kötődik a „Finnlandizáció” fogalma, ami egy kompszázi és közvetítői státuszt eredményezett Nyugat és Kelet között (Polvinen 1986). Ebben a Hidegháborús világrendben, habár az Szovjetunióval való gazdasági kitettség jelentős volt, azonban Finnország elvileg független állam maradhatott. A Hidegháború alatti semlegesség Kelet és Nyugat között jelentős politikai és média artikulációt kapott, ami visszahatva tovább erősítette az emberekben a Kelet és Nyugat közöttiség érzését (Alasuutari – Ruuska 1999). A Téli Háborút követő időszakban a finn állam számos humanitárius gesztust is tett. Ezek egyike volt, amikor Finnország mintegy 400 000 karéliei menekültet fogadott be, akik a Vöröshadsereg megtorlásai elől menekültek Finnország területére (Upton 1965). A Hidegháború alatt kialakult „egyenlő távolság” politikája és a szovjet ellenségkép tompulása az oroszellenesség mérséklődését eredményezte,

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

ami később hozzájárult a határokon átnyúló kapcsolatok fejlesztéséhez és az orosz Karélia felé történő nyitáshoz (Luostarinen 1989). Ebben az időben került sor arra, hogy Finnország elnöke Kekkonen a Téli Háborút és Finnország 1939-es megtámadását Oroszország jogos védelmi igényének nyilvánította, mivel a narratíva szerint a nagyhatalmak, elsődleges a náci Németország felé történő orientáció aláásta a finn kinyilatkoztatott semlegességet. Emiatt az orosz fél joggal félt attól, hogy Finnország területeket akar szerezni Karéliában (Mazour 1956). A komország narratívát még a Szovjetunió összeomlását követően is évtizedekig erősítette, hogy a 90-es évektől kezdődően az aktuális teljes jogú NATO csatlakozásig Finnország igyekezett egyfajta híd szerepet betölteni azáltal, hogy nem lépett be a NATO-ba. Ezzel a semlegességgel Finnország az „önmagát feláldozó mártír” szerepét töltötte be, aki a balti államok védelme érdekében nem fűzte szorosabbra a kapcsolatát a NATO-val (Browning 2002). A 90-es évek vége felé közeledve még olyan szándékok is voltak, hogy Finnország a demokratikus nyugati értékek meghonosítását segíti elő az akkor gyenge és válságban lévő Oroszországban. Erre kínált jó lehetőséget a Finnország által javasolt „Északi Dimenzió” elnevezésű EU által indított kezdeményezés, aminek keretében a balti államok és Oroszország piacgazdasághoz és demokráciához való felzárkóztatását célozták meg (Vaahtoranta – Forsberg 1998). A jelenlegi nemzetközi politikai folyamatok alapján azonban nem túl valószínű, hogy a komország narratíva ismét előtérbe kerül.

Az északi narratíva

Végezetül essen szó egy alternatív, folyamatban lévő állami identitás meghatározási kísérletről, ami szakítva a Kelet és Nyugat dichotómiájával új szemléletet jelent a finn állam önidentifikációjának meghatározásában. Az északi narratíva időben párhuzamosan volt jelen a komország megközelítéssel, csak míg a közvetítő ország szerepe elsődlegesen külpolitikai és diplomáciai vonalon jelent meg, addig az északi identitás hirdetése a belpolitikára vonatkozott és a skandináv jóléti állam kiépítését, a humanista értékek képviselését, valamint az erőszak és a globális megosztottság elvetését foglalta magában (Waever 1992). Ebben a vonatkozásban inkább a nemzeti identitás polgári, mintsem etnika típusának hangsúlyozásával (Csepeli et al. 2004). Browning és Lehti (2007) szerint az északi narratívához kapcsolható a marginalitás identitása is. Ebben az állami identitás konstrukcióban a hideg klíma és a finnek etnikailag kaukázusi származása is a finnség és ezen keresztül a finn állam kívülállóságát erősítette, hiszen Finnországtól északra haladva már nincs szomszédos ország (Norvégia egyes részeinek kivételével), így Finnország csak magára számítva a saját erejéből lehet sikeres ország (Browning – Lehti 2007).

Az északi identitás kiegészítésének tekinthető a sarkköri identitás elképzelése, ami a finn millenniumtól kezdődően nyert egyre nagyobb jelentőséget (Väätänen

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

2021). A sarkkörü identitás az állami identitásának kifelé való közvetítését foglalja magában. Ferdosuh és Väätänen a sarkkörü identitás fogalmának konceptualizálásakor az anticipatorikus (anticipatory) identitás fogalmát használják, ami azt jelenti, hogy egy állam, mint például Finnország, hogyan érzékeli a jövőbeli gazdasági környezeti és társadalmi kihívásokat és lehetőségeket és milyen módon készül fel ezekre. Ennek az identitás konstrukciónak vitathatatlanul van egy gazdasági oldala, ami a fakitermelésben halászatban és a hajógyártásban kínálkozó kedvező gazdasági lehetőségeket és együttműködéseket foglalja magában. Ezen kívül ez az elnevezés egy megkülönböztető ún. „marketing marker” funkciót is magában foglal, aminek használatával Finnország exkluzívabb színben tünteti fel magát, ami szintén elősegíti a kedvező gazdasági lehetőségeket, kapcsolatokat (Ferdoush – Väätänen 2022). Hasonló identitás konstruálási módszerrel találkozhatunk többek között Kanada Norvégia, Izland, de akár némileg meglepő módon még Franciaország esetében is (Medby 2018). Ennek az identitás narratívának a kialakítása azonban még folyamatban van, így egyelőre keveset tudunk annak gyakorlati megnyilvánulásairól.

Összegzés

A tanulmány során a finn nemzeti és állami identitás főbb történelmi narratíváinak kialakítását és jellemzőit mutattuk be. Az ismertetés során iránytűnek használtuk Szűcs Jenő európai történelmi régiókat bemutató archetipikus megközelítését, alapul véve a két gyökeresen eltérő történelmi fejlődésű egykori megszálló hatalom (Svéd Birodalom, Orosz Birodalom) Szűcs által meghatározott szerves társadalmi fejlődésének jellemzőit. Tanulmányunkban a finn nemzeti identitást olyan konstrukciónak tekintettük, amely, habár szervesen is megképződött, azonban létrejöttében nagy szerepe volt a 19. századi nemzeti ébredéséről zajló fokozatos és tudatos politikai mérnökségnek is. Antonsich alapján négy különböző narratívát azonosítottunk, amik a finn állam önidentifikációjában történelmi szempontból jelentőséggel bírnak. Ezek közül Finnország keleti és nyugati identitása feleltethető meg a leginkább a Szűcs által leírt európai történelmi fejlődés két domináns archetípusának. Emellett egyes történelmi korszakokban szintén lényeges a kettő identitás együttes elvetése, újabban pedig az alternatív, marginalitásra épülő északi identitás kialakítása.

A tanulmány összegzéseként azt a konklúziót vonhatjuk le, hogy a finn állami önidentifikációt meghatározó legjelentősebb finn identitás narratívák mind nyugati (elsősorban kulturális, társadalomszervezési), mind keleti (elsősorban etnikai) származtatottságot magukban foglaltak. Azonban mégis a marginalitás hangsúlyozása, valamint a keleti, orosz hatalmi, kulturális és intézményi struktúrával való szembe helyezkedés játszotta a finn nemzeti identitás kialakítása szempontjából a legjelentősebb szerepet. Az egyenlő távolság Hidegháborús finn politikája, a keleti identitás fenntartása mellett azonban olyan társadalmi gyakorlatokat is meghonosít

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

tott, amelyek a konszenzuális politikai viszonyok fennmaradásán túl egyfajta egyéni és társadalmi szintű öncenzúrához vezettek, aminek hatásai a mai napig tapasztalhatóak (Korhonen 2012).

Noha elképzelhető, hogy Finnország sok esetben kedvezőbb történelmi fejlődést tudhat magáénak, mint ami Kelet-Közép-Európa országainak sorsát, köztük a magyar utat is meghatározta, azonban a Nyugat és Kelet közötti „őrlődés” történelmi folyamata, sok esetben a kettő közötti választás hiánya – az ábrázolt Kekkonen-i időszakban – mindenképpen közös jellemzők Finnország és Kelet-Közép-Európa országai között. Finnország napjainkban egyértelműen elkötelezett a nyugati integráció mellett, gondoljunk csak az ország NATO csatlakozására, vagy a finnek Európai Unión belüli szerepvállalására, illetve az Ukrajna irányába történő fegyverszállításokra. A finn komparszági pozíció és az egyenlő távolság politikája tehát egyértelműen leáldozóban van, és a nemzetközi külpolitikai folyamatok, valamint a jelenlegi jobbközép koalíció kormányzása is mind azt vetítik előre, hogy a finn nemzeti és állami identitás narratívái közül a finn társadalmi fejlődésnek a nyugati társadalmi és történelmi fejlődésből való levezetése egyre nagyobb hangsúllyal bírhat a jövőben.

A tanulmány keretében bemutatott történelmi narratívák, ezek közül elsődlegesen a nemzeti marginalitásra és kívülről való törekvés fontos mobilizációs jelszavai a jelenleg népszerű jobboldali populista erőknél is (Markovics 2024). Már csupán ebből kifolyólag is fontos volt bemutatni és értelmezni a finn nemzeti és állami identitás narratívák történelmi alakulását, valamint azok főbb irányait. Ugyanakkor az, hogy a nemzeti identitás etnikai vagy polgári karaktere lesz-e a hangsúlyosabb a politikai diskurzusokban, esetleg az újjáéledő marginalitás északi identitása válik jelentősebbé a finn hatalmi elit kommunikációjában az már korántsem ilyen egyértelmű. Mivel a jelenleg kormányzó koalícióban lévő nemzeti, populista Finnek Pártja tudatosan az etnikai nemzet koncepcióját részesíti előnyben, ami többek között a jóléti sovinizmuson keresztül nem csupán diskurzusban, hanem gyakorlati, redistributív intézkedésekben is megnyilvánul. Ezeknek az intézkedéseknek a keretében a kormányra jutott populisták a bevándorló háttérű személyek jóléti juttatásainak csökkentését tervezik (Järviemi 2022).

Irodalom

- Alapuro, R (2002): “Coping with the Civil War of 1918 in Twenty-First Century Finland.” In: Christie, K. – Cribb, R. (eds): *Historical Injustice and Democratic Transition in Eastern Asia and Northern Europe: Ghosts at the Table of Democracy*, London, Routledge, 169–183.
- Alasuutari, P. – Ruuska, P. (1999): *Post Patria? Globalisaation Kulttuuri Suomessa*, Vastapaino.

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- Alesina, A. – Reich, B. – Riboni, A. (2020): Nation-building, nationalism, and wars. *Journal of Economic Growth*, 25(4): 381–430.
<https://doi.org/10.1007/s10887-020-09182-7>
- Alesina, A. – Giuliano, P. – Reich, B. (2021). Nation-building and education. *The Economic Journal*, 131(638): 2273–2303. <https://doi.org/10.1093/ej/ueab001>
- Allardt, E. (1989): “Finland as a Nordic Society”. In: Engman, M. – Kirby, D. (eds.): Finland. People, Nation, State. London, UK, Hurst and Company, 212–226.
- Anderson, B. (1983): Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism, London, Verso Books.
- Antonsich, M. (2005): Cardinal markers of Finland’s identity politics and national identity. *Eurasian Geography and Economics*, 46(4): 290–305.
<https://doi.org/10.2747/1538-7216.46.4.290>
- Billig, M. (1995): Banal Nationalism. London, Sage Publications.
- Browning, C. – Lehti, M. (2007). Beyond East–West: marginality and national dignity in Finnish identity construction. *Nationalities Papers*, 35(4): 691–716.
<https://doi.org/10.1080/00905990701475103>
- Browning, C. S. (2002): Coming Home or Moving Home? Westernizing Narratives in Finnish Foreign Policy and the Reinterpretation of Past Identities. *Cooperation and Conflict*, 37(1): 47–72. <https://doi.org/10.1177/0010836702037001>
- Cohen, J. (1986): Structure, Choice, and Legitimacy: Locke’s Theory of the State. *Philosophy & Public Affairs*, 15(4): 301–324.
- Csepeli Gy. – Örkény A. – Székelyi M. – Poór J. (2004): „Nemzeti identitás Magyarországon az ezredfordulón. In: Kolosi T. – Tóth I, Gy. – Vukovich Gy. (szerk.): Társadalmi Riport Budapest, TÁRKI, 471–483.
- Davidov, E. (2009): ‘Measurement equivalence of nationalism and constructive patriotism in the ISSP: 34 countries in a comparative perspective’, *Political Analysis* 17(1): 64–82.
- Dieckhoff, A. (2002): Egy megrögzöttség túlhaladása – a kulturális és politikai nacionalizmus fogalmainak újraértelmezése. *Regio: Kisebbség, Politika, Társadalom*, 4: 7–22.
- Douglas, M. (1986): How Institutions Think, Syracuse NY, Syracuse University Press.
- Dutton, E. (2008): Battling to be ‘European’: Myth and the Finnish race debate. *Antrocom*, 4(2): 171–179.
- Ferdoush, M. A. – Väättänen, V. (2022): Anticipatory state identity: Understanding the Finnish state’s approach to the Arctic. *Area*, 54(4): 618–626.
<https://doi.org/10.1111/area.12802>

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- Fouka, V. – Tabellini, M. (2022): Changing in-group boundaries: The effect of immigration on race relations in the United States. *American Political Science Review*, 116(3): 968–984. <https://doi.org/10.1017/S0003055421001350>
- Gellner, E. (1983): *Nations and nationalism*. London, Ithaka.
- Gramsci, A. (1985): “Selections from Cultural Writings”. Ed. David Forgacs and Geoffrey Nowell-Smith. Trans. William Boelhower. Cambridge, Harvard University Press, Print.
- Greenfeld, L. (1995): *Nationalism: five roads to modernity*. Cambridge, Harvard University Press.
- Greenfeld, L. – Chirof, D. (1994): Nationalism and aggression. *Theory and Society* 23: 79–130.
- Guibernau, M. (1996): *Nationalisms. The Nation-State and Nationalism in the Twentieth Century*. Cambridge, Polity Press.
- Gutiérrez, N. (2017): The study of national identity. In: *Modern Roots*, Routledge, 3–17. doi: 10.4324/9781315248752-1
- Häkli, J. (1999): Cultures of demarcation: Territory and national identity in Finland. In: Herb, G.H. – Kaplan, D.H. (eds.): *Nested identities: Nationalism, territory, and scale*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 123–150.
- Häkli, J. (2005): Who is the Finn?: Globalization and Identity in Finland. *Journal of Finnish Studies*, 9(2): 12–26.
- Hämäläinen, P. (1985): ‘Finland-Swedes’ notions of race around the revolutionary and civil war period’ In Kemiläinen, A. (eds.), *Mongols or Germanics?*, Helsinki, Finnish Historical Society.
- He, B. (2001): The National Identity Problem and Democratization: Rustow’s Theory of Sequence. *Government and Opposition*, 36(1): 97–119. doi:10.1111/1477-7053.00055
- Hentilä, S. (1999): “Independence between East and West. How Did Finland Survive as a Democracy?” In: Lehtonen, T. M. S. (eds.): *Europe’s Northern Frontier. Perspectives on Finland’s Western Identity* Porvoo, Finland, PS-Kustannus, 86–116.
- Herzfeld, M. (2015): States and nationalism. *Emerging Trends in the Social and Behavioral Sciences: An Interdisciplinary, Searchable, and Linkable Resource*, 1–14.
- Hroch, M. (1998): *From national movement to the fully-formed nation*. Sparkford, Haynes M.
- Ingebritsen, C. – Larson, S. (1997): Interest and Identity: Finland, Norway and European Union. *Cooperation and Conflict*, 32(2): 207–222. <https://doi.org/10.1177/0010836797032002004>

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- Jakobson, M. (1998): Finland in the New Europe. Westport, CT, Praeger.
- Järviemi, J. (2022): Populist communication among usual and unusual suspects. A longitudinal analysis of the communication of Finnish party leaders during parliamentary elections (2007–2019). *Scandinavian Political Studies*, 45(2): 227–252. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12223>
- Jellinek, G. (1994): Általános államtan. Budapest.
- Jessop, B. (2008): State power: A strategic-relational approach, Cambridge, Polity.
- Jutikkala, E. – Pirinen, K. (1996): A History of Finland, Helsinki. WSOY.
- Jutikkala, E. – Pirinen, K. (2002): Finnország történelme. Debrecen, Kairosz.
- Kaplan, S. (2009): Identity in Fragile States: Social cohesion and state building. *Development*, 52(4): 466–472. <https://doi.org/10.1057/dev.2009.57>
- Kivimäki, V. – Suodenjoki, S. – Vahtikari, T. (2023): National indifferences during everyday nationalism: Experiencing the nation in Finland in the aftermath of the Second World War. *Nations and Nationalism*, 29(3): 873–887.
- Klinge, M. (1980): Poliittisen ja kulttuurisen Suomen muotoutuminen. In: Tommila, P. et al. (eds.): Suomen kulttuurihistoria II, Porvoo, WSOY.
- Kohn, H. (1939): 'The nature of nationalism'. *American Political Science Review*, 33(6): 1001–1021.
- Korhonen, J. (2012): Ten paths to populism: How silent Finland became a playing field for loud populism. In: Fieschi, C. – Morris, M. – Caballero, L. (eds.): Populist Fantasies: European revolts in context, Counterpoint, 209–283.
- Koskinen, P. (2005): Working in Europe? Views of Finnish Graduates on the European Labour Markets (Helsinki: Ministry of Labour, 2005).
- Lamberg, M. (2002): Finnország a középkorban (1150–1520). In: Halmesvirta, A. (szerk.): Finnország története. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 37–61.
- Latomaa, S. (1995): 'Finland As a Multilingual Society, Yesterday, Today and Tomorrow?'. In: Ammon, U. – Mattheier, K. J. – Neide, P. H. (eds.): European Identity and Language Diversity: International Yearbook of European Sociolinguistics, Tübingen, Max Niemeyer Verlag. 113–35.
- Lehti, M. (2000): 'Kansojen kilvoittelu kunniasta. Kansallisuusaatteen ja urheilun pyhä liitto'. *Historiallinen Aikakauskirja*, 3/2000: 226–240.
- Lehtonen, T. M. S. (1999): Europe's Northern Frontier: Perspectives on Finland's Western Identity. Jyväskylä, PS Kust.
- Lenard, P. T. – Miller, D. (2018): Trust and national identity, in Uslaner, M. L. (eds): The Oxford Handbook of Social and Political Trust, Oxford, Oxford University Press, 57–74.

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- Luostarinen, H. (1989): Finnish Russophobia: The story of an enemy image. *Journal of Peace Research*, 26(2): 123–137.
- Markovics, M. (2024): A szociális dominancia lehetséges megnyilvánulásainak vizsgálata az online térben: Diskurzuselemzés a Finnek Pártja képviselőinek videós tartalmai alatt. *METSZETEK Társadalomtudományi Folyóirat*, 13(2): 104–127. DOI:10.18392/metsz/2024/2/2
- Mazour, A. (1956): Finland: Between East and West. London, D. Van Nostrand Company, Inc.
- Mead, W. R. (1991): Finland in a changing Europe. *Geographical Journal*, 307–315.
- Medby, I. (2018): Articulating state identity: ‘Peopling’ the Arctic state. *Political Geography*, 62: 116–125. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2017.10.008>
- Murányi, I. (2005): Tizenévesek nemzeti identitásának jellemzői az ezredvégi Magyarországon. *Erdélyi Társadalom*, 3(01): 97–126.
- Murray, M. (2018): ‘The Struggle for Recognition: State Identity and the Problem of Social Uncertainty in International Politics’, *The Struggle for Recognition in International Relations: Status, Revisionism, and Rising Powers* (New York, 2018; online edn, Oxford Academic, 2019). <https://doi.org/10.1093/oso/9780190878900.003.0002>
- Nygard, T. (2002): Finnország, mint az Orosz Birodalom háterszága (1890–1914). In: Halmesvirta, A. (szerk.): Finnország története. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 181–220.
- Oksa, J. (1999): “The Changing Border and the Many Images of Karelia,” In: Eskelinen H. – Liikanen, I. – Oksa, J. (eds.): *Curtains of Iron and Gold. Reconstructing Borders and Scales of Interaction*. Aldershot, UK, Ashgate, 285–296.
- Østrup, A. (2016): Conceptions of State Identity and Continuity in Contemporary International Legal Scholarship. In *European Society of International Law (ESIL) 2015 Research Forum (Florence)*, University of Copenhagen Faculty of Law Research Paper (No. 2016-15). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2715701>
- Paasi, A. (1997): Geographical perspectives on Finnish national identity. *GeoJournal*, 43: 41–50.
- Parekh, B. (1995): The concept of national identity, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 21(2): 255–268. doi: 10.1080/1369183X.1995.9976489
- Pintér R. (2006): A finn csoda titka. http://www.artefaktum.hu/eu/Pinter_finn_recenzio.pdf (Letöltés 2025. 01. 21.)
- Polvinen, T. (1984): Valtakunta ja rajamaa. Porvoo, WSOY.
- Polvinen, T. (1986): Between East and West. Finland in International Politics, 1944–1947. Minneapolis, MN, University of Minnesota Press.

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- Raunio, T. (2014): When party politics and institutional culture collide: the politicization of EU affairs in the Finnish Eduskunta. In: *Workshop on National Parliaments in the EU, Delmenhorst* 6(7).
- Roshwald, A. (2001): *Ethnic Nationalism & the Fall of Empires. Central Europe, Russia & the Middle East, 1914–1923.* London and New York, Routledge.
- Ruostetsaari, I. (1993): The anatomy of the Finnish power elite. *Scandinavian Political Studies*, 16(4): 305–337.
- Seton-Watson, H. (1977): *Nations and states: an enquiry into the origins of nations and the politics of nationalism.* Boulder, CO, Westview Press.
- Schmitt, C. (2008): *The Leviathan in the state theory of Thomas Hobbes: meaning and failure of a political symbol.* Chicago, University of Chicago Press.
- Smith, A. D. (1991): *National Identity.* London, Penguin Books.
- Smith, A. D. (2009): *Ethno-symbolism and nationalism. A cultural approach.* London & New York, Rutledge.
- Szabados Gy. (2011): *Az állami és a nemzeti identitás történetiségéről és időszzerűségéről.*
- Szűcs J. (1974): *Nemzet és történelem.* Budapest.
- Szűcs J. (1981): Vázlat Európa három történeti régiójáról. *Történelmi Szemle*, 24: 313–359.
- Tajfel, H. (1974): Social identity and intergroup behaviour. *Social Science Information*, 13(2): 65–93. <https://doi.org/10.1177/053901847401300204>
- Tajfel, H. (1981): *Human Groups and Social Categories.* Studies in Social Psychology. Cambridge, Cambridge University Press.
- Upton, A. F. (1965): *Välirauha.* Helsinki, Kirjayhtymä.
- Vaahtoranta, T. – Forsberg, T. (1998): 'Finlands' Three Security Strategies', In: Jopp, M – Arnsward, S. (eds.): *The European Union and the Baltic States: Visions; Interests and Strategies for the Baltic Sea Region,* Kauhava, Ulkopoliittinen instituutti and Institut für Europäische Politic, 191–211.
- Väätänen, V. (2021): Securing anticipatory geographies: Finland's Arctic strategy and the geopolitics of international competitiveness. *Geopolitics*, 26: 615–638. <https://doi.org/10.1080/14650045.2019.1580267>
- Waever, O. (1992): 'Nordic Nostalgia: Northern Europe after the Cold War', *International Affairs*, 68(1): 77–102. <https://doi.org/10.2307/2620462>
- Weber, M. (1994): *Weber: political writings.* Cambridge University Press.
- Welker Á. (2013): Konzolidáció, historiográfia és a populizmus kihívása a finn példa. *2000 Irodalmi és Társadalmi Havi Lap*, 25(10). <http://ketezer.hu/2014/03/konzolidacio-historiografia-es-a-populizmus-kihivasa/>

KÖZELKÉP – TANULMÁNYOK

- Wendt, A. (1994): Collective identity formation and the international state. *American Political Science Review*, 88(2): 384–396. <https://doi.org/10.2307/2944711>
- Wilson, W. A. (1976): *Folklore and Nationalism in Modern Finland*. Bloomington, Indiana University Press.
- Yoon, H-J. (1998): The State and I: Animadversion on National Identification. *International Area Studies Review*, 1(2): 33–47. doi: 10.1177/223386599800100203
- Zetterberg, S. (2002): Finnország (1949–2000). A megerősödő ország „Az enyhüléstől az éjszakai fagyokon át a jegyzékkrisziséig”. In: Halmesvirta, A (szerk.): *Finnország Története*. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 229–337.